

קי א מיי פ"י מהלכות טהרות
הטומאות הלכה א'
קיא ב מיי פ"ח סוף הלכה
י'
ק"ב ג מיי פ"ז סוף הלכה
ז'
ק"ג ד מיי פ"ח סוף הלכה
ח'

מוסף רש"י

דכי ירוק הוב בטהור.
ונגע זו או נשא, שהרוק
מטמא במשא (ויקרא טו ח).
מה שביד טהור טמאין
לך. אם רק כמה שביד
טהור, דהוה ליה טהור ונשא
את הרוק (נדה הו). בשעה
שהיוקן שלמה ערובין.
ערובי תליות וגו' עלה
להוא מרשות הידור לרשות
הידור תנאי, לנשות סיג
והתורה לאסור מורה על
יפה להסיר מרשות הידים
לנשות הידור, והיני דמניח
(קבלת יצי) ואין חוקר סיגן
ממילא, ששעה אוניס לתורה
כאנו על שמתוך אותו גם
(שורבין כח). ונתיילת ידים.
לנשות סיג לנשות (שם).
החם בני החמסם בני,
ושמחה לבי. ומתא לני שמח
כן (משלי כו יא).

מוסף תוספות

א. א"ע"ג דפולגותה היא
בפסחים (טו); טומאת
משקין לטמא אחרים
דאורייתא או דרבנן, איכא
למימר דהכא. רש"י.
ב. טומאת. מוס' ה"א"ש.
ג. ונקיט לה בדרך הניחא
למאן דאמר דרבנן אלא
למאן דאמר דאורייתא
מאי איכא למימר, כהנהו
בהרבה מקומות בתלמוד.
ד. משקין הבאין
מחמת שרץ. מוס' ה"א"ש.
ה. מוס' ה"א"ש.
ו. מהני ק"ו ודומד
דמטמו ואהני ק"ו דהוה
שניש, דבה"ג אמרנן
כביצר הרגל (בי"ק כה).
ז. מוס' פסחים יז: א. דלא שייך
דיו כי האי גונג ביוק. מוס'
ה"א"ש. ז. מובילא דיענא.
ח. הוהו מוס' ה"א"ש.
ט. אוכלין שנגעו במשקין
שניש. מוס' ה"א"ש.
י. והוה ניחא ליה טפי
לאוקמה בהכיח משום
דרומיא הדרדי מתני להו
וכי וכו' היכי דמוקי
אוכלין שנטמאו במשקין
הבאים מחמת ידים הכי
גמי בליש. שעה לה"י.
י. ואתו תלמידייהו גזור
בכל הידים. משום. מוס'
ה"א"ש. יא. ומשני התם.
מוס' ה"א"ש. יב. בהתוספתא.
מוס' ה"א"ש. יג. ומי מה"ש"א.
יד. גמ. מוס' ה"א"ש. יד. עם
תלמידייהו. מוס' ה"א"ש.
טו. והוה קשה להם
לישראל כיום שנעשה בו
העגל. מוס' ה"א"ש.
טז. נמנו ורבו בית שמאי
על ביה"ו ו"ח דבר גזור בו
ביום והיה קשה להם
לישראל כיום שעשו בו
את העגל. מוס' ה"א"ש.
יז. [דן] שיהיה שיהיה היל
עניו וכפוף לפני שמאי כך
הוה תלמידיו בעלי עונה
וכפופים לפני תלמידיו
שמאי והיה קשה להם
לישראל. מוס' ה"א"ש. ועיי'
מה"ש"א ומה"י"ס.

כיון דהך גזור ברישא הא תו למה לי. ואם תאמר והא נפקא מינה לנוגע בספר מיד אחר נטילה ולא הסית דעתו ואפילו הכי ידיו טמאות משום דרבי פרקי יש לומר דמשום הא לא היו גוזרין דמילתא דלא שכיחא היא שיעג בספר מיד אחר נטילה ומיהו השתא דגזור ידים מחמת ספר דרישא אפילו נוגע סמוך לנטילה גזרו עליה שלא חלקו:

סמי מכאן מבויר יום. לא מן המשנה אלא דלא היו ממניין י"ח דבר: **משקין הבאים מחמת שרץ**. דאורייתא וינהו"ב (ב) לרבי עקיבא פריך דאית ליה צפרק קמא דפסחים (ד' ד'): משקין לטמא אחרים דאורייתא: **דבתיב** וכל משקה אשר ישתה. האי קרא במשקין הבאין מחמת כלי איירי ומשקין הבאין מחמת שרץ אתיא בק"ו מינה ואם תאמר ומאי פריך דאורייתא וינהו מינא דיו לצא מן הדין להיות כדיון ולא יהו"א אלא שני במשקין הבאין מחמת כלי ואוכלין הנוגעין בהן לא פסלי תרומה"ו (י"ג) דאין דבר הנוגע צפרק שלא יהא ראשון ובפ"ק דפסחים (ז' ג') (ס) הארכמי יות: **אלא במשקין הבאין מחמת ידים**. וא"ת ומה הולרכו לגזירה זו

דכיון דגזרו ידיים פוסלות את התרומה א"כ משקין שנגעו בהן היו תחלה דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה"ו ו"ל דהאכלים שנטמאו במשקין היינו גזירה דכל הפוסל את התרומה ועד השתא לא נגזרה והא דקאמר במשקין הבאים מחמת ידים ה"ה מחמת כל פוסלי תרומה והא דקמסדר ר' יהושע לרבי אליעזר (חולין פ"ג דף לה.) מלינו ששהני עושה שני ע"י משקין ואע"ג דאכתי לא נגזרה מ"מ היה דעתן לגזור מיד: **אלא במשקין הבאים מחמת שרץ**. אומר ר"י דה"ה דהוה מלי למנקט משקין הבאים מחמת ידים כגם הם מטמאים כלי לפסול תרומה כדאמר בצרכות צפרק אלו דברים (דף נג.) צ"ש אומרים נוטלים לידים ואחר כך מוהגים את הכוס שאם מוהגים תחלה יטמאו משקין שאחרי

הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס"ו אלא נקט משקים הבאים מחמת שרץ לאשמעינן דאפילו הניך לא היו אלא מדרבנן: **שמאי** והל"ג גזור. לא זעני לשנויי דשמאי והלל גזור צידים הבאות מחמת ספר ולא צפתס ידים' דגזרו טומאה על הידים סתמא קמני דמשמע כל סתם ידים: **וא"י"ו שמאי** לא נחלקו **אלא בג' דברים בלבד**. ואם תאמר לימא דבג' דברים נחלקו ועמדו במחלוקתם ובשאר י"ח דברים נחלקו"ו ולמחר הושוו דממשני לקמן כי פריך והא איכא בוצר לגת כו' ר"ה הא שתיק ליה הלל לשמאי להכי לא מני לה צדקי ג' דברים וי"ל דלא דמי להתם דבהבוצר לגת שתיק ליה הלל לשמאי והוה לו מיד צאותו מעמד להכי לא חשיב אצל הכה דכל היוס נחלקו ולא הושוו עד למחר לא הוה ליה למימר לא נחלקו ואע"ג דקצת משמע"ב שהיו א' שמאי והלל ענמן"ב ציוס שגזרו י"ח דבר דהא כי היכי דקמני (דף יז.) גבי בוצר לגת אותו היוס היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כו' (טו) מה"ג קמני בתוספתא דשבת"ו גבי י"ח דברים"טו מ"מ כריך לומר דשני מעשים היו"א:

האשה שפסלו (דף פג): וגור טומאה על כלי מחסות. לקמן [טו]: מפרש: **שמאי וסיעטו** כו'. והם ענמן היו עם תלמידיהם במחלוקת של י"ח דבר: **וצי"ח דבר נחלקו**. כלומר אותם י"ח שגזרו במחלוקת היו אלא שנמנו ונמלאו צ"ש רבים: **שלשה מקומות**. לקמן [טו]. מפרש: **לנלוס**. תרומה על מגעין לא אוכלין ולא שורפין: **לשריפה**. שיהיו שורפין תרומה עליהן: **שלמה גור**. דכתיב (קהלת יב) ואיזן וחקר ששעה אוניס לתורה כלומר סיג והרחקה ככפיה זו שנוטלין אותה באוניס ואין נוגעין בה: **עירובין**. אוניס להוציא שבת שאסור להוציא מרשותו לרשות חבירו ואע"פ ששניהם רה"י:

כיון דהך גזור ברישא הא תו למה לי אלא הך גזור ברישא והדר גזור בכולה ידים וטבול יום"ט טבול יום דאורייתא הוא דכתיב יובא השמש וטהר סמי מכאן טבול יום והאוכלין שנטמאו במשקין במשקין דמאי אילימא במשקין הבאין מחמת שרץ דאוריית' וינהו דכתיב"ב וכל משקה אשר ישתה אלא במשקין הבאין מחמת ידים וגזירה משום משקין הבאין מחמת שרץ והכלים שנטמאו במשקין כלים דאיטמאו במשקין דמאי אילימא במשקין דוב דאוריית' וינהו דכתיב

וכי ירוק הוב בטהור (מה שביד טהור טמאתי לך אלא במשקין הבאין מחמת שרץ וגזירה משום משקין דוב וידים תלמודי שמאי והלל גזור שמאי והלל גזור דתניא יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית"ו שבעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות שמאי והלל גזור טומאה על הידים וב"ת שמאי וסיעתו והלל וסיעתו והאמר רב יהודה אמר שמואל י"ח דבר גזור ובי"ה נחלקו ואילו הלל ושמאי לא נחלקו אלא בג' מקומות"ו ד"א ר הונא"ו בג' מקומות נחלקו ותו לא וב"ת אתו אינהו גזור לתלות ואתו תלמידייהו וגזרו לשרוף"ו והאמר אילפא א' ידים תחלת גזירתן לשריפה אלא אתו אינהו גזור ולא קבלו מינייהו ואתו תלמידייהו גזרו וקבלו מינייהו ואכתי שלמה גזר"ו ד"א ר' יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין"ו ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני"ו חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר אתא שלמה

וצא השמש וטהר. ומקמי הכה לא. ואוקמינן להאי קרא בתרומה ציבמות צפ' הערל (ד' עד): ואפי' לנגיעה אשכחן קרא התם"ו כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים (ה) וגו' והאי נגיעה היא ובעינן הערב שמש אלמא פסיל בנגיעה דאי לא פסיל למאי קרי ליה וטהר השתא

מכלל דמעיקרא לא היו טהור גמור והאי כלי לאו בר אכילה הוא ומינהו טמוי לא מטמינן דהא לאו טמא איקרי: **סמי מכאן**. הסר מכאן: **מחמת שרץ**. שנטמאו צפרק: **דאורייתא** היא. שהמשקין ראשון והאוכל שני ופוסל תרומה להיות שלישי: **דכתיב** וכל משקה וגו'. ואע"ג דהאי צמסקין הבאין מחמת אויר כלי חרס כתיב דהא כתיב לעיל מיניה כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל כלומר אם יש בתוכו אוכלין או משקין והני שנייס וינהו שכלי היה ראשון והם שנייס ואוכל הנוגע בהן אינו פוסל את התרומה (ה) א"ה"ה) הא גמרינן משקין הבאין מחמת שרץ מנייהו צק"ו צפ"ק דפסחים (דף יח): וכיון דמקבלי טומאה מדאורייתא ממילא עבדי לאוכל שני דהכי גמרינן סדר טומאה התם דמשקה מטמא אוכל ואוכל משקה דלא משכחת רביעי בקדש אלא דכתיב דהא אין טומאה עושה כיוצא בה לא להיות אוכל מטמא אוכל ולא משקה מטמא משקה ולא אוכל ומשקה מטמאין כלים דאין כלי מיטמא אלא בצד הטומאה: **מחמת ידים**. לפני נטילה דגזור רבנן צידים וכן בשאר כל פוסלי תרומה השנינו לטמא משקין להיות תחלה: **גזירה משום משקין הבאים מחמת שרץ**. דאשכחן בהן שהן ראשונים דאורייתא. והא דגזור בכל טומאת משקין להיות תחלה ולא גזור נמי צאוכלין גזירה משום אוכל הבא מחמת שרץ היינו טעמא דאחמור רבנן צמסקין משום דעלוילין לקבל טומאה שאינן צריכין תיקון הכשר להביאן ליד טומאה"ו אצל אוכלין צריכין תיקון נמינת מים להכשירן לקבלת טומאה. כל הכשרי שצ"ס לשון תיקון: **משקה הוב**. היוצא ממנו רוקו וחזו ומימי רגליו: **וכי ירוק הוב וגו'**. וכסם בגדיו אלמא אב הטומאה הוא לטמא אדם וצגדים דהיינו כלים. ושאר משקין היוצאין ממנו גמרינן מרוק"ו מה רוק מתספק תחלה ואח"כ יוצא חף כל מתעגל ויוצא כגון מימי רגליו: **מה שביד טהור טמאתי לך**. אינו צריך כאן דטומאת משא ילפינן מיניה לרוק צמסכת נדה (פ"ז דף נה:): **אלא צמאין מחמת שרץ**. דלאו אב הטומאה הן והכלי אינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה כדתינא דפסחים (דף כ.) יכול יהו כל הכלים מיטמאים מאויר כלי חרס ת"ל מכל האוכל וגו' [ויקרא יא] אוכל ומשקה מיטמא מאויר כלי חרס כו' אלמא לא אתי כלי טמא ומטמא ליה וכ"ש אוכל ומשקה וגזור רבנן דליטמא לענין תרומה משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה: **על ארץ העמים**. משום ספק קצרות שלהן דנכרי מטמא בנגע ובמשא ואהל לרבנן (ט) ולרבי שמעון נמי דאמר אין מטמאין צאהל מטמאין הן צמגע ובמשא ורקב: **ועל כלי זכוכית**. דלא כתיב צאורייתא טומאה: **סיקן כסופה**. שיהא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובה לפי שהיה מיוחד לה כתובה וכשהיה כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך וצאי בכתובות צסוף

האשה שפסלו (דף פג): וגור טומאה על כלי מחסות. לקמן [טו]: מפרש: **שמאי וסיעטו** כו'. והם ענמן היו עם תלמידיהם במחלוקת של י"ח דבר: **וצי"ח דבר נחלקו**. כלומר אותם י"ח שגזרו במחלוקת היו אלא שנמנו ונמלאו צ"ש רבים: **שלשה מקומות**. לקמן [טו]. מפרש: **לנלוס**. תרומה על מגעין לא אוכלין ולא שורפין: **לשריפה**. שיהיו שורפין תרומה עליהן: **שלמה גור**. דכתיב (קהלת יב) ואיזן וחקר ששעה אוניס לתורה כלומר סיג והרחקה ככפיה זו שנוטלין אותה באוניס ואין נוגעין בה: **עירובין**. אוניס להוציא שבת שאסור להוציא מרשותו לרשות חבירו ואע"פ ששניהם רה"י:

(א) [נדה נה:]; (ב) [לקמן טו: ועי' מהותם פכ:]; (ג) [לקמן טו:]; (ד) [נסח:]; (ה) עירובין כח: ע"ש; (ו) ויבמות פה:]; (ז) [ויקרא יא:]; (ח) [נש"ל מ"ו]; (ט) [פסחים יח:]; (י) [נדה טו:]; (יא) [נש"ל דף יח:]; (יב) [צמ"ס ה"א"ש איתא הי"ג עלי וא"ו וכן מנניה המה"ש"א]; (יג) [ויקרא יח:]; (יד) [עי' רש"ש דלומר שה ש"ך לקמן טו: על ואמר אילפא וכו']

תורה אור השלם

1 וכן השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחנונו הוא: ויקרא כב ו
2 מפל האכל אשר יאכל אשר יבוא עקיו מים ויטמא וכל משקה אשר ישתה ככל קלי ייטמא: ויקרא יח לה
3 וכן ירק הוב בטהור ובכס בגדיו ורדיו בפנים וקטמא עד הקיבור: ויקרא טו ה
4 וכן אם קבם לפר יטמא לפי גמ' א"י: משלי כג טו
5 וקבם בני ויטמא לבי ואשיבה חורפי דבר: משלי כו יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וצא השמש וכו' אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר וגו' והאי נגיעה:

גלוין הש"ס

גמ' דאמר רב הונא בג' מקומות נחלקו רבי' עינן מנייה דף טז ע"א מוס' ד"ה יוסי בן יועזר: שם ובג"ת ידים וכו'. רש"י מוקם ונטילת: תוס' ד"ה ואילו וכו' ובשאר י"ח דברים נחלקו ולמחר הושוו וכו' ונחלקו כ"כ: מולין דכ"ה ע"ב לא נחלקו לא עמד ר"מ במחלוקת:

תוס' ישנים

(א) ה"מ לצניי דקודם גזרו אלתיה אע"פ שאין אנו יודעין מני דהא על ו' ספיקות שורפין תרומה ע"כ קודם לכן גזרו אלתיה אע"פ שלא מנינו אלא דעדיפא מיניה ספיק': (ב) ה"ה דה"מ למפיק א"כ טמויי נמי לטמונו ל"ע דאית ליה שני עשה שלישי בחולין:

רבינו חננאל

ומחזילה גזור על הידים הנוגעות בספר הירות פוסלין התרומה כדי שלא יהו מצויין ליגע [ב]וס"ת [גירסא] אלא במפה. וגזור נמי על האוכלין שנטמאו מן המשקין שנטמאו מחמת ידים שיפסלו התרומה, גזירה משום משקין שנטמאו מחמת שרץ. ועל הכלים שנטמאו במשקין הבאים מחמת שרץ, גזירה משום זב. טבול יום, אסיקא סמי מכאן טבול יום.

ולמחר